

quando existuz iam venisse cognos-
scens se errasse p̄cipit **Vñ. 7. ad**
Coz. in. Velamē est positu 3 super
cor eoz. cū at conuersi fuerant au-
feretur velamē. **Hic p̄t s̄biungi**
exēplant quomodo angelus eleo
sinam orationez et ieiuniū omen-
dat. et quomodo ex hoc thobias
promeruerat q̄ a deo tēptaretur
et tēptatus consolaretur zc.

Explicunt Moralisationes sup
librum Thobie. Inapiunt Moā
lisationes super librum Iudith.

Capitulum primum ¶ **A**



Abuchodo-
nosor
rex assiri-
orum cū
cōtra ar-
phaxat ē-
gem me-
dorum vi-
ctoriā op-

tinuisset. eleuatum est cor eius in
supbiā. a omnē terram voluit su-
o impio subiigare. Non suffecit
sibi regnū medoz. acquisiuisse. q̄n-
ymo nuncios suos ad libanū alic-
am syriam et damascū vsq̄ in ihe-
rusalem misit. vt tabuta sibi sol-
uerent. a eū in regem recaperent p̄
nūcios impauit. Et quia oēs vno
animo tradixerūt ei et remisert
vacuos nūcios suos et sine hono-
re abierūt. indignatus ipos p̄ potē-

tā opprimē et s̄biugare voluit. **I**de-
o holofernē p̄cipē militie sue euz
exeratu infinito vtra rēgiōez occide-
tis misit et oēs t̄ram sibi s̄biugari
mādauit. Qui mādati ei obtē-
petās mltas citates et t̄ras confre-
git. mltosq̄ ip̄z volūtane rēcipiē-
tes in dñm i deditiōnem recepit.
terras que p̄us mandatum nabu-
chodonosor otēpserant p̄ violenti-
ā eius ip̄io s̄biugauit. **Judith. i.**
et deinceps ¶ **Mora** ¶ **I**sta
p̄nt applicari cōtra ambitōsos et
p̄sūptuos. ille em nabuchodono-
sor q̄ interpretatur sedēs in angu-
stia p̄sūptuos signat. q̄ scz semp
sollitudīne āguistiatur vt ad sta-
tū aliorē pmoueat. **Trenoz. p̄i-**
mo. Sedet i āguistia dñi gētiū .i.
ambitō. **I**ste em cū vtra arphaxat
.i. contra aliquem magnum facit
aliq̄d factū notabile. p̄t qd̄ reg-
num medoz. .i. aliquā dignitatē in-
optinet et acq̄rit. non sufficit sibi
q̄ sit rex assirorum et q̄ officiat
rex medoz. .i. nō sufficit sibi dig-
nitas quā ab antiquo habuit l̄ quā
de nouo acquisiuit. quinyimo sta-
tim ad aliorē accenditur. et ad
altas dignitatis officia ambire a
ea vsurpare molitur. **Q**d potissie
fit quando videt aliq̄d beneficium
vel dignitatē vacare. quia scz
tunc magis solēt ad dignitatē hu-
iusmodi aspirare. **in. ix. p̄mo.** **A**do-
nias at filiū aggith eleuabatur di-
cēs. ego regnabo. **Q**uid ergo fit?
Pro certo iste quando videt electi-
onem instare solet nuncios et p̄
locutores suos mittere. et nūc ad
vnum nunc ad aliu discurrete.
multa et magna promittē vt ad
bb v

regnandum sup ipsos et ad pre-
laturam vel officium optinendū
iplos valeat inclinare dicens cu-
absalone illis. **Reg. xv.** Quis
me constituat iudicem super teā
vt ad me veniant omnes vt iuste
iudicem. Sed reuera iusto dei iu-
dicio sepe fit qd vno animo cōtra
dicunt ei et nuncios et prolocuto-
res suos secretos repudiant et cō-
tempnunt. et qd in die electionis
vbi eligi forsan existimabat. oēs
electioni ipsius se opponunt. di-
centes illud. **Luc. xix.** Nolu-
regnare sup nos. Qd videns ille
ad holofernem principem militie. i.
ad principem et laycorum poten-
tiam se conuertit totq; per eos tri-
bulatiōes excitat contra istos qd
ciuitates et munitiōes. i. tempora-
les possessiōes istorum impedit et
subuertit. dicens illud. **Luc. xix.**
Illos autē qui noluerunt me reg-
nare super se adducite huc et iter-
ficite. Et sic per violentiam ad cō-
sentendum in eum ipsos cogit.
ita qd breuiter isti compelluntur di-
cere illud qd etiam isti dixerunt
Desinat obsecro ira tua cōtra nos
Sequitur. Veni nobis pacifcus
dominus. et vtote seruicio nrō si-
cut placuerit tibi. **B.**
Vel allega qd nabuchodonosor est
dyabolus qui videns superasse se
arphaxat. i. principes seculares cū
exercitu suo. i. cum maloz nquo-
rum infinita multitudine. non sul-
fiat sibi nisi in alios non sibi sub-
iectos id est in bonos et religiosos
manus mittat. qui primo nuncios
suos scilicet leues cōspirationes ad
eos mittens repulsam patiuntur.

quia scilicet homines statim a p̄-
cipio obedire v̄l subici dyabolo de-
dignatur. idco sepe fit qd principē
militie sua holofernem qui interp̄-
tatur infirmans vitulū sagmatū
id est peccatum luxurie qd iter a-
lia vitia optinet principatū. et
quod ipingatos deliciosos vitu-
los iuuenes et lasciuos infirmat
contra ipsos dirigit. quo median-
te multos superat. paucos vero q̄
in auxilio sancte mulieris vidue
beate virginis ipsum vincant iue-
nit. Vbi em̄ alij nuncij et alia vi-
tia deficiunt. holofernes. i. luxuri-
a p̄ncipatur. Vnde dicitur qd ce-
cidit timor holofernis super ihabi-
tantes terram

Capitulū secundū

Qum holofernes omnes
terram suo dño subiugasset. a quosdā virtu-
te armorū. quosdā vo-
luntarie cū ymnis a cantibus obui-
antes eosq; in deditionē supsis-
se de vniuersis vrbibus viros fortes
sibi in auxiliares accepit. cum
quorum adiutorio leuius ceteros
superauit. **Judith. iii.**
Moā. Sic vere dyabolus q̄ quos-
dā virtute armorū. i. violentia tēpta-
tōnum superat. quosdā vō volū-
tarie et quasi ex industria peccātes
de qb; dicit. **Job. xxiiij.** quasi ex in-
dustria recesserūt a deo. sibi subiug-
gat. de oib; vrbib; i. de oib; stati-
b; quosdā fortes auxiliares id ē
quosdā hētiarchas l' alioz peccōz
patronos sibi aggregat. quibus
mediantibus de illis factus vic-

torisat. Isti qui alios ad peccatū
inducunt. dyaboli sūt auxiliatores
quorum ope vincat facilius peccā
toris.

He habes q̄ nabuchodonosor
p̄cepit holoferni principi mi
liti sue. q̄ omnes deos terre de
strueret et demoliretur. vt ipse
solus ab alijs nationibus que per
holofernem possent subici deus di
ceretur. Sic tamen factum est q̄
iudith sancta mulier caput holo
fernis amputauit. et sic nabucho
donosor potentiam et superbiam
eneruauit.

Mora ¶
Istud applica contra presumpcio
sos et inuidos. qui soli volunt dñ
et domini excellentes et incliti re
putari. quapropter totis virib⁹
laborant. q̄ alij dñ. i. magni pote
tes famosi eradiceantur. vt solum
ipsi appareat inter homines videan
tur. sicut de saturno legit. q̄ plu
tonem filium occidit. et hoc quia
videbat eum sapientē et timebat
fame sue posse detrahi propt̄ euz.
cū solus deus ab omnibus vellet
credi. ¶ C ¶ Istud possit ap
plicari contra impium romanorū
qui mediante militia sua deos ter
re. i. reges mundi subueriebant.
et nomen eorū de medio submo
uebant. regnāq̄ ipsorum et pro
uincias retinebant. et sic cū effu
sione sanguinis totum mundum
suo imperio subiugabāt. soli q̄ dñ
terre impatores et domini dñi in
toto orbe volebant. et q̄ ab homi
nabilibus videbatur leges et statu
ta scabebant. in quibus nullum
delere dñi aut esse in orbe reges p̄
ter cesarem dicebāt. Quod vñq̄

valde ab illo dñi extitit vt reges
indiuersis totius mundi provin
cijs ex consensu populorum legi
time factos vñ a deo institutos so
la sua autoritate et violentia sub
mo uerent. ipsosq̄ regnis et dig
nitatibus spoliarent. sibi q̄ totū
applicarent. et se solos reges in
orbe vocari iuberent. totūq̄ mū
dum a principio liberum tributis
et seruitutibus subiugarent dice
tes illud q̄ sequitur infra. ca. v. ¶
Sciat vniuersa terra quomāz na
buchodonosor deus terre est et p̄
ter ipsum alius non est. Non est
mirum ergo si illud tam violentū
stare non potuit. quia seꝛ sancta
mulier iudith id est sancta prou
identia occulta vel ecclesia. istius
crudelis principis caput et potentia
aputauit. Dignū em̄ fuit q̄ qui
soli dñi terre dñi volebant. p̄p̄riū
caput. i. p̄p̄riā ipatorū dignitatē
amitterent qua gaudebāt. sicut
et nunc patet. q̄ impium ad na
tionē aliā est translātū et nullus
romanus habet imp̄i potestateꝛ
vel principatum. Dignū em̄ est
q̄ q̄ vsurpat aliena iusto dei iudi
cio pdat sua. Ideo isti acati p̄t ho
die dñi illis q̄ dicitur antiq̄t⁹ ē ba
biloī. Psa. xlvij. Audi hec delica
ta habitās i ostētia q̄ dicit i cor
de tuo ego sū et p̄t me n̄ ē apli⁹.
n̄ sedulo vidua et sterilitate igno
rato. seq̄t. veniet tibi sterilitas et
viduitas

¶ Caplm̄ tertiū ¶ A

Quod dñs gñalit se holofer
ni redderent et se poten
tie eius subicerent. et

se. uxores. et filios. ciuitates et
bona suo domino subiugarent. si
bis et exercitui suo euz lapidib9
tu bis et tympanis occurrerent.
dicitur tamen qd nec ista facientes
poterant ferocitatem sui pectoris
mitigare. quapropt ato post ig
nominabiater dicitur pisse //

Mora ¶ Quod sez contra tiran
nos crudeliter allegari potest. quo
rum tãta est superbia qd sbo itozuz
obsequis beneficiens blandiens de
limia non possunt. sed ex hoc dete
rius prouocantur. et sepe ad eti
delitatis opa fortius inarcescunt
quapropter sepe fit qd isti in sua
potentia glonantes. et desolatio
nibus hominum non pœntes iu
sto dei iudicio succumbunt. //

B ¶ Vl die qd iste est dyabol9
quia pro certo qui recipiunt ipsū
et ei cōsentientes oplaudūt fatui
sunt. si sic eius ferocitatez mitiga
re credunt. quia reuera ppi hoc
ipsis non pœt. s̄ contra ipsos in
inferno fortius inarcescit. **Prouē**
vi. Zelus et furor non pœt in die
v̄indictæ.

¶ Capitulum quartum //

A ¶ Voietes filij israel po
tentia holofernis timu
erunt valde. ne forte
iherusalē capet. tēpluz
destrueret. sancta pollueret. ciu
itates eoz frāgeret. uxores et fili
os captiuaret. et ideo õnes se fac
ciis operuerunt. ieiunys et orati
onibus se humiliauerūt. et sacdo

tes etiam operti alio et cinere sa
cificia optulerunt. et fortiter ad
dñz clamaueūt. et p̄occupauerūt õ
nes v̄ices mōnū et muris atun
dederūt viros suos et p̄parauerūt
frumētū otra obsidioez pugne.

**Sacerdos v̄o sumus heliachim no
mie per ciuitates circuibat et ad orā
dū et recurrēdū ad dñm ões v̄niū
salit̄ omonebat. precepit etiã a
gustas vias inter mōtes. p quos
it er poterat eē in iherusalē custo
dia. vt nec pateret transit9 holo
ferm̄. Sic ergo finaliter ē qd holo
fernes diuino munere fuit v̄ict9
et isrl̄ de suo crudeli potentia li be
ratus. **Judith ny. et deinceps //****

Mora ¶ Sic v̄e karissimū moahē
loquēdo qd nos filij israel. i. nos
xp̄iaī qd deū p̄ fidē cognoscim9 et
videm9 audim9 qd holofernes dy
abol9 cū exercitu v̄ictoz et tēpta
tionū infinitatē hoīnū n̄ cessa t s̄
iugare. et sua potētia oia cōcutit
et turbat. qd sicut dicit̄. **Job. xli**
nō ē potestas sup̄ terram qd cōparet̄
ei. qd se cōtra nos p̄parat. ideo
valde debemus a facie eius timere
et illi9 malitias p̄cauē. et hoc ne
forte iherusalē. i. aīaz p̄ pecm̄ capi
at et tēplū deu otōis destruat. siā
nrā. i. scāz vitā polluat. ciuitates hoc
ē ciuū v̄mitates. i. cordiā nrāz di
tūpat. et vxo es et filios. i. caritatē
et bona opera a nobis tollat. Et
ideo ad obuiandum malitys ei9
quilibet debet occurrere. verticē
montū. i. celsitudinē cōtemplatio
nis occupat. ieiunys se afflige.
faciū et aliaū sez penitentie aspe
ritatem induere. et cinere mortis
sez memoria se aspergē. deo p̄ tō

opera sacrificare ad deum ꝑ orationem clamare. et frumentum. i. eucharistie sacramentum contra obsidionem et temptamenta dyaboli preparare. Sacerdos etiā noster. i. sacer dux bonus et discretus debet per circūspeditionem discurrete et omnes potentias anime visitare. et q̄ angusta loca sensuum corporaliū per que tamen iter ꝑt esse ad iherusalem id est ad aiaz capiendam distracte custodiant debet sollicitate premunire. ut sic holofernis dyaboli qui scz bene dicitur holofernes. i. infirmans vitulum saginatū pro eo q̄ leues carnales pingues et opulentos infirmat possint machinatōibus obuiate. Qui enim taliter contra ipsū se preparauerit. nūq̄ ab ipso spūaliter victus erit. Bene ergo dicitur Eccl̄. i. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iusticia et timore. et ꝑpara animam tuā ad temptatiōes. **V**el dic q̄ iherusalē est ecclesia. de qua scilicet filij isrl̄. i. viri eccl̄astica valde debent timere q̄ ab holoferne dyabolo per vitia destruatū. et ideo heliachim sacerdos. i. quilibet bonus prelatus debet discurrete. et fideles ad orandū et resistendū piculo ad artos passus et transitū ubi ingredi habēt hostes. i. ad vota religionis. mandata legis. articulos fidei. sacramenta ecclesie. q̄ q̄ dem sunt principales ingressū ecclesie custodiendū. et principali ter occupandū monere. nec nō ad muros regulatis discipline redificandos intendere velint et oratiōni vacare. mōtes contemplationis

de cōspicere. frumentum meditari. et virtutum ꝑparare ipsos debet docere. dicēs illud. ꝑmi Regū. vii. Preparato corda vestra domino ꝛ

Capitulū quintum **A**

Achior princeps filiorū āmon holoferini petēti de filiis israhel qui se contra eū ꝑparabant de fere. qui nam eēt incēpit dei israhel mirabilia predicare. et legē populi isrl̄ commendare et inter alia dicere. q̄ si deus eorū ipos iuare deere uerit nūq̄ holofernes nec quicūq̄ alius posset contra eos preualere. Indignat⁹ holofernes ipsū ad filios israhel duci fecit et eū cum ipis ex tunc esse voluit a hoc ut eū capti eēt filij isrl̄ quorum deū comēdaueāt ipse eū eis gladio assiriorū verberaret. ut sic nullū aliū esse deū terre q̄ nabuchodonosor expiretū. Duatur ergo achior in betulia. sed occurrentibus balistarjis de israhel ipsum ducere vsq̄ ad ciuitatem nō poterunt. quā ꝑpter ipm ad arbores ligantes et recedentes ab exercitu dimiserūt. quem tandem filij israhel soluentes et in ciuitatem suā ducentes oīa que cōtingerant auerterūt. **J**udith. v. a. vi. Vñ post hęc et orōes ciuitate saluata ipz achior cōcūderūt. a i suū cōsortiū receperūt sicut dicit infra. xii. **N**ora **I**sta possunt applicari ad quēlibz sc̄m ꝑ xpi noīe crucifixū sic ad andrea et petrū Achior em

sequitur infra. xij. caplo. Quomiam hoc faciit certum est qd in pditione dampnabitur

Capitalū septimū ¶ A

Quens iudith placerei pncipi holoferni. pimo orationi se dedit alicio se induit. a cinerem super caput suū posuit. a oratorium intrauit. Tandem surgēs de loco quō corā dño pstrata iacuerat. vestimēta viduitatis exuit. corp⁹ suū lauit. mirro optimo se unxit. crines capitis sui discrimiauit et iocūditanis vestibz se vestiuit. mitram capiti suo imposuit a scandalia pedibus arcūanxit. al supli tēg dextraliola in aures anulos et lilia. et ornamentis omnibus se paut. **I**sta ergo sic ornata a pncipe concupiscitur. et i tabernaculo eius introduatur. et a cunctis seruis ipsius honoratur. **J**udith. ix. et. x. ¶ **M**ora ¶ Si vis dic i bono qd iudith qd iterpatur glorificās signat am mā crucianā que deū gloriificā tenetur. Ergo si illa vult placere pncipi nostro casto ipsa dēt intrāe oratorium secreta meditationis. accipere aliaū. i. asperitatem penitentie et macerationis. emittere ad deum vocē et gemitū orōis. Tandem debet de terra. i. de terrenis p affectionem celestium surgere. vestimenta viduitatis. i. conuersationēz peccati seu veterēz hoiem exuē. per lacrimosā conpunctionem se

lauare. et crines capitis. i. affect⁹ et cogitatus cordis per confessionem peccatū et expādē et discriminaē. mirro. i. odorē deuotionis se ungere. vestibibus iocūdatis. i. conuersationē honestā se induē. mitrā alte et eleuatē cōtemplationis capiti. i. cordi suo dēt iponere. scandalia diuini timōis pedibus affectōnū suatum apponere. et dextraliola bonoz operuz suis brachijs applicare. Debet etiā accipere aures que aures ornāt. i. virtutē patientie qua se patiēt audiat. anulos qui facilius voluūt. i. virtutē obedientie. lilia que colorem candidum fortuntur. i. candorem castitatis et continentie. **H**is igitur si anima sic ornata fuerit proculdubio pncipi militie nostre casto mirabiliter cōplacebit. et vsq ad tabernaculum eius se ad paradysum veniet a eterne quietis cubiculum subintrabit. **V**n i psalmo. **A**udi filia a vide et inclina aurem tuā et obliuiscere populū tuū cō. **D**icit etiā casto de aia beata. **A**stiat rēgia a dextris tuis i vestitu deaurato arcū data varietate. **I**pi vō aie sibi illd imediato positū. ¶ **B** ¶ **Q**uod si vis dic qd holofēnes que iudith volens occidē talit vt pmissū ē se oīuit ē dyabol⁹. quem p certo iudith. i. scā aia vl scā ecclā spūaliter vincit et supat quando pōictis ornamentis et vestibibus se ad ornat. ¶ **V**l dic qd iudith ē btā vgo qd pro certo pncipē militie suploz seu reprob⁹ se dyaboluz qui pplm israheliticū. i. pplm fidelū tēptationib⁹ oppugnat. aquam deuotionis ipsius subtrahit. et cōtatem ecclesie

et castitatem amittant. quando prin-
cipem prelatum a superiore a mu-
lieribus captum et per luxuriam
infamem et spiritualiter mortuum
esse vident. **Zacharie decimo ter-
cio.** Perit pastor et disper-
gentur oves gregis.

B **¶** Vel si vis dic qd ista
deceptor mulier malos principum
consiliatores et adulatores desig-
nat. qui scilicet cum spece ami-
cicie ipsis magnatibus adulantur
a tanta sciunt dicere et facere qd
vsq ad cubiculum. i. vsq ad secre-
ta consilia admittuntur. **Vbi** au-
tem se introductos vident et se i amo-
re ipsorum bene raptos cognoue-
runt. et eos bene ebrios et domi-
tos. i. ignaros et negligentes inue-
nerunt. statim ad auferendum eis
caput id est debitam intentionem
et conscientiam conuertuntur. in-
quantum scilicet ipsorum malo co-
silio mediante. et eorum adulasi-
one falsa suffragante vie et consi-
lia reperuntur. quibus isti prin-
cipes et domini ad exactiones et
rapinas contra deum et iusticiam
conantur. inquantum capite con-
scientie perditio in sanguine crudeli-
tatis voluntantur. et in terra. i.
terrenorum amore iacent totali-
ter et versantur. **Et** inde fit qd ex-
creatus subditorum dilabitur et
geauatur. **Vnde** de talibus malis
consiliariis et adulatoribus pot
dic illud quod de ysboseth dicit
secundo **Regum quarto.** qd duo la-
trones ingressi inueniunt eum
dormientem super lectum in vela-
ui. et interficientes eum sublato
capite abierunt. Duo enim latro-

nes sunt illa duo genera persona-
rum scilicet mali consiliarii seu de-
tractores et adulatores. qui pro
eo latrones dicuntur. quia prin-
cipibus caput id est conscientiam
et rectam intentionem que est caput vitali-
aliis vero famam et temporalem
substantiam furantur.

¶ C ¶ Vel
dic qd ista mulier signat falsos a-
micos. qui omnino student diui-
tiam amicitias et familiaritates o-
trahere ad hoc vt possint capita. i.
capitale et diuitias eorum subtra-
here et lucrum temporale inde ac-
cipere et acquirere. **Quod** cum fe-
cerunt et ipsos mortuos paupes
et depressos viderunt. statim so-
lent eos dimittere et de ipsis apli-
us non curare. sufficit enim eis
qd possint caput talium secum fee-
re. **Ecclesiastica decimo tercio.** Si
nichil habueris de reliquet te et
si habes conuuet tecum.

¶ D ¶ **¶** Vel
dic qd ista mulier signat auariti-
am l' symoniam seu carnalem affe-
ctionem. que reuera multis
modernis principibus taliter ho-
die dominantur. non multos ta-
liter infatuant. qd caput recte
intentionis et debite conscientie
ipsis subtrahunt seu furantur.
Quod patet de multis qui in
proprio sanguine volutati. id
est in proprio amore consanguini-
corum suorum implicati sunt.
qd iam in terra. id est in terre-
norum amore iacere et de cele-
stibus nichil curare penitus com-
probantur. **Et** hoc est quod hic
dicitur. **Ecce** holofernes nunc

